

Številka: 007-49/2007
Datum: 31. 1. 2013

ZAPISNIK

Tema sestanka: Metodološki svet - 10. seja

Zapisal/-a: Tatjana Novak
Kraj sestanka: SURS, Litostrojska 54, Ljubljana
Datum in ura: 17. 1. 2013 od 9:00 – 12:00h

Navzoči: Vasja Vehovar (FDV), Karmen Hren, Mojca Noč Razinger, Tatjana Novak, Mojca Žitnik, Barbara Kutin Slatnar, Milena Lesič, Danilo Dolenc, Erika Žnidaršič, Urška Arsenjuk, Tatjana Škrbec, Nataša Jokič,
Odsotni: Lea Bregar (EF), Tomaž Smrekar, Tomaž Špeh, Mojca Suvorov, Špela Gale

Zapisnik prejmejo: vsi vabljeni, ožji kolegij GD

Dnevni red:

1. Raziskovanje o aktivnostih podjetja, registriranih za gozdarsko dejavnost (GOZD-MEHAN/L) – revizija
2. Raziskovanje Socioekonomske značilnosti prebivalstva in selivcev (SEL_SOC) - revizija
3. Raziskovanje o raziskovalno - razvojni dejavnosti v obdobju 2012 - 2014 - revizija
4. Ključne ugotovitve projekta Stroški in napake v uradnih anketah, del Kombiniranje različnih načinov anketiranja v uradnih anketah

Povzetek razprave in sklepi:

Raziskovanje o aktivnostih podjetij, registriranih za gozdarsko dejavnost (GOZD-MEHAN/L) – revizija

Povzetek: Podatki o obsegu del v gozdarstvu, številu mehanizacije in količini porabljene energije so pomemben vir za izdelavo ekonomskih računov za gozdarstvo (ERG). Revizija raziskovanja je nastala predvsem na osnovi potreb ERG.

Vprašalnik smo v nekaterih delih poenostavili v drugih pa dopolnili glede na potrebe po podatkih, pri tem smo upoštevali zahteve uporabnikov in spremembe uskladili v okviru posebne delovne skupine za statistiko gozdarstva, ki deluje v okviru Sosveta pristojnega za to področje statistike. Prenovljen vprašalnik GOZD-MEHAN/L ne bo bistveno drugače obremenil poročevalskih enot, kot do sedaj. Presoja možnosti uporabe drugih virov je pokazala, da zahtevanih statistik iz drugih obstoječih virov ni možno dobiti.

Zajetje: v opazovanje so vključena podjetja, registrirana za gozdarsko dejavnost.

Obravnava neodgovora: cilj je pridobiti 100% odgovor, zato podjetja kličemo tudi po telefonu, da pridobimo njihove podatke. V primeru neodgovora ključnih enot se bo v prenovljenem procesu obdelave podatkov uvedel postopek polavtomatskega urejanja podatkov.

Poročilo o kakovosti: Prenovljen proces obdelave podatkov bo omogočal natančnejšo in enostavnejšo analizo kakovosti podatkov. Za referenčno leto 2013 bo pripravljeno standardno poročilo o kakovosti, nadalje pa tudi letna poročila o kakovosti.

Razprava: V razpravi so člani MS podprli, da se vprašalnik preoblikuje na način, da bo podjetjem bolj razumljiv. SURS je namreč v podjetjih preveril, kako imajo podatke organizirane. Glede obsega vprašanj se je SURS posvetoval z uporabniki in njihovimi zahtevami in prenovljeni vprašalnik je kompromis med obsežnimi zahtevami uporabnikov, velikostjo obremenjevanja poročevalskih enot ter stroški raziskovanja na SURS. Glede načina zbiranja podatkov je raziskovanje na seznamu, ki bodo lahko šla na e-poročanje. Prof. Vehovarja je zanimalo, kako SURS obravnava enote, ki do roka ne poročajo (povezano s projektom CRP – stroški in napake v uradnih anketah). Pojasnili smo, da smo v letu 2012 za podjetja uvedli opominjane na elektronski način, po e-pošti. Pri opominjanju SURS običajno podjetju ponovno ne pošlje vprašalnika ampak podjetje le opomni, da še ni prejel izpolnjenega.

Člani MS so podprli predlagane izboljšave glede zajetja, da več pozornosti SURS v prihodnje nameni spremljanju enot, ki so predmet opazovanja.

Člani MS tudi podpirajo predlagane izboljšave pri obdelavi podatkov; uvedbo pol-avtomatskega urejanja, saj je to skladno s strategijo SURS, da se v raziskovanju uvaja sodobne statistične metode.

Člani MS podpirajo, pripravo SPK in LPR. Med kazalniki kakovosti je tudi skladnost z drugimi statistikami: člani MS predlagajo, da se preveri, če je možno primerjati podatke o investicijah v osnovna sredstva z raziskovanjem INV. Prav tako predlagajo, da se nekatera pojasnila k posameznim vprašanjem, ki so del vprašalnika, dopolni.

Sklep: Člani MS so podprli predlagane izboljšave na področju statistične obdelave podatkov, pripravo SPK in LPK. Predlagajo, da se preveri, če je možno spremljati skladnost posameznih vsebin z raziskovanjem INV.

Raziskovanje Socioekonomske značilnosti prebivalstva in selivcev (SEL_SOC) - revizija

Povzetek: Ključne vsebine, ki so se do sedaj spremljale v okviru raziskovanja Socioekonomske značilnosti prebivalcev Slovenije in meddržavnih selivcev (izobrazba, status aktivnosti, poklic, dejavnost, država rojstva) iz manjšega števila virov podatkov, smo v Registrskem popisu 2011 izpeljali v skladu z novo metodologijo hierarhije virov iz večjega števila virov in s tem izboljšali kakovost ter relevantnost podatkov. Poleg tega je bil v Registrskem popisu 2011 vzpostavljen celovit statistični proces, ki bo za vsebine raziskovanja SEL-SOC prenesen v redno letno produkcijo teh podatkov v okviru demografske baze.

Zlasti v času aktualne ekonomske in socialne krize se je povečalo zanimanje uporabnikov za podatke o odselitvah državljanov RS (ti. beg možganov). V Sloveniji ne obstaja specializiran inštitut, ki bi se načrtno in celovito ukvarjal z analizo selitvenih tokov. Še največ se s tovrstno tematiko ukvarjata Inštitut za ekonomska raziskovanja in Inštitut za narodnostna vprašanja. Objavljeni podatki so zanimivi tudi za splošno javnost ter medije. Podatki o socioekonomskih značilnostih prebivalstva in meddržavnih selivcev so zanimivi tudi za različne tuje uporabnike (Eurostat, OECD), kljub temu, da v evropski statistični zakonodaji niso predvideni. Glavni razlog je v tem, da je take podatke zelo težko pripraviti, še posebej v državah, ki imajo težave že z zbiranjem osnovnih podatkov o meddržavnih selivcih. Polega tega Slovenija z vidika globalnih migracij zaradi razmeroma majhnih selitvenih tokov ni pretirano pomemben dejavnik ter predmet zanimanja tujih raziskovalcev oz. odločevalcev.

Uporabniški vidik:

- Podatki o socioekonomskih značilnostih prebivalstva v prihodnje praviloma na voljo do konca koledarskega leta (torej eno leto po referenčnem datumu in ne dve leti kot do sedaj).
- Uporabnikom bodo na voljo dodatne vsebine (tudi o odseljenih; dodatne spremenljivke kot so starost, spol)
- Podatki bodo usklajeni s podatki drugih statističnih raziskovanj o prebivalstvu (predvsem s podatki Registrskega popisa).

Stroški: Revizija ne predvideva povečanja stroškov za SURS. Zaradi večjega števila objav je večja obremenitev redno zaposlenih, ki bodo pripravljali podatke. Zaradi racionalizacije statističnega procesa (s primerjavo podatkov o aktivnosti priseljenih za leto 2010 (pripravljeno iz mesečnih stanj SRDAP) in stanjem prebivalstva 1.1.2011 (Registrski popis) smo ugotovili, da so razlike med podatki

za priseljene statistično zanemarljive) se bo zmanjšalo število zaposlenih, ki so bili do sedaj vključeni v pripravo teh podatkov. Podatki za to raziskovanje so v celoti pridobljeni iz obstoječih virov.

Razprava: Člani MS podpirajo pristop, da se izdelani postopki uporabijo tudi pri drugih raziskovanjih. Glede zajetja se člani MS strinjajo, da je pri uporabi registrov poseben izziv nadpokrpite, ki je posledica preregistriranosti (v registrih se nahajajo formalno pravilno registrirane enote, ki pa dejansko ne bi smele biti predmet opazovanja – v največji meri so to osebe, ki prebivajo v tujini, svojega prebivališča v Sloveniji pa niso odjavile). Opozarjajo na kazalnik kakovosti Skladnost z drugimi statistikami. Predlagajo, da se podatki (v tem konkretnem primeru) primerjajo z anketnimi podatki (ADS, EU-SILC, SJM, drugo) oz. da se skuša poiskati zrcalne statistike z drugimi državami.

Člani MS ocenjujejo, da so tovrstni podatki pomembni za države in podpirajo nadaljnje razprave o tem področju med uporabniki.

Objavljanje podatkov: člani MS predlagajo, da se ponovno razmisli o predlaganem pristopu k objavi podatkov. Predvideno je namreč, da bi se podatki, izračunani po stari metodologiji, dali v arhiv SI-STAT, po novi metodologiji pa bi se objavil le za tekoče obdobje in naprej. Običajno pri večjih metodoloških revizijah SURS pripravi načrt komuniciranja predlagane spremembe z uporabniki (možno je pripraviti preračun za preteklo obdobje, oceniti učinek spremenjene metodologije na objavljene rezultate in jih vključiti v metodološka opozorila ali pa kaj tretjega). Pri konkretnem raziskovanju gre poleg ostalih metodoloških razlik, razlik v obsegu zajetja, tudi za spremembo definicije ključne spremenljivke, po kateri so se do sedaj objavljali podatki (prej dejanska država rojstva, po novem prvo prebivališče = država, v kateri je prebivala mama v času otrokovega rojstva).

Sklep: Člani MS podpirajo predlagane izboljšave pri uporabljenih virih in metodah, predlagajo pa, da SURS ponovno razmisli o komuniciranju z uporabniki glede preloma v časovni vrsti.

Raziskovanje o raziskovalno - razvojni dejavnosti v obdobju 2012 - 2014 – revizija

Povzetek: Področje statistike znanosti, tehnologije in inovacij je postalo polno novih izzivov kar narekuje nenehno spremljanje in dopolnjevanje teh statistik, kamor sodi tudi izboljšanje kakovosti zbiranja podatkov. SURS je preučil vprašanja kakovosti statistike RRD, pripravil načrt in časovnico aktivnosti za odpravo slabosti pri spremljanju RRD v Sloveniji. Zato se je oblikovala medinstitucionalna delovna skupina, ki je sodeluje pri izboljšavah kakovosti podatkov o RRD in pri drugih razvojnih vprašanjih s tega področja. Glavne spremembe so:

a) Razmejitev poročevalskih enot glede na sektor izvajanja RR – razmejitev mejnih poročevalskih enot: Z referenčnim letom 2011 smo za razvrščanje poročevalskih enot začeli uporabljati Standardno klasifikacijo institucionalnih sektorjev¹ (SKIS), ki nam omogoča dosledno in sistematično razvrščanje poročevalskih enot med sektorje izvajanja RRD.

b) Zajem poročevalskih enot – vzorčni okvir in vzorčni načrt v poslovnem sektorju: Z referenčnim letom 2011 so se analizirali in uporabili novi podatkovni viri, ki bodo tudi v prihodnje omogočili bolj sistematičen in popolnejši zajem poročevalskih enot. Predlagamo, da se na nacionalni ravni uskladimo z relevantnimi institucijami in vsi zelo dosledno začnemo uporabljamo fraskatsko definicijo raziskovalno-razvojne dejavnosti.

c) Vprašalnik – vsebina: Izpolnjevanje vprašalnikov R-RD (R-RD-PS, R-RD-JRZ, R-RD-VŠZ, R-RD-ZR) je za poročevalske enote vsebinsko zahtevno, izpolnjevanje pa jim vzame tudi precej časa. Podatki v vprašalniku se nanašajo tako na kadrovske del, kot tudi na finančni in projektni del, kar pa zahteva sodelovanje različnih ljudi v podjetjih/organizacijah. Na podlagi večih razprav smo sprejeli ugotovitve in predloge, ki so kasneje pri oblikovanju vprašalnikov za referenčno leto 2011 bili tudi upoštevani.

č) Vprašalnik – način poročanja: Za lažje izpolnjevanje, kot vmesno rešitev do elektronskega poročanja, predlagamo, da se vse 4 vprašalnike R-RD pripravi tudi v Excelovi obliki, z vključenimi osnovnimi logičnimi kontrolami. Excelov dokument bi bil mišljen kot orodje za lažje izpolnjevanje in preračunavanje podatkov. Tiste poročevalske enote, ki bi uporabljale Excelov dokument, bi lahko tabele natisnile in jih priložile k statističnemu vprašalniku. Predlagamo tudi, da se na SURS preveri, ali je možen tudi elektronski prenos podatkov iz Excelovih tabel, da bi jih poročevalske enote lahko uporabljale tudi za prenos podatkov.

¹ Klasifikacija SKIS je bila uvedena kot obvezen nacionalni standard za evidentiranje, zbiranje, obdelavo, analizo, posredovanje in izkazovanje statističnih podatkov, pomembnih za statistično spremljanje gospodarskih stanj in gibanj.

d) Metodološka navodila za poročanje podatkov: z naslednjim zbiranjem podatkov (referenčno leto 2012) bi jih poenostavili in oblikovali bolj preglednejše. V mnenje jih bomo posredovali nekaterim pomembnejšim poročevalskim enotam. Poročevalskim enotam (še posebej novim poročevalskim enotam) bi ponudili dodatno neposredno metodološko pomoč pri izpolnjevanju vprašalnika, in sicer v obliki inštruktaže.

e) Kontrola podatkov (popravljanje/urejanje podatkov): pri naslednjem zbiranju podatkov bi uvedli »status spremenljivk«, iz katerega bo razvidna natančna evidenca popravkov.

Kjer smo do sedaj sami ocenjevali podatke, bi uvedli oz. izboljšali določene postopke in metode za vstavljanje podatkov. Prav tako bi pri naslednjem zbiranju podatkov vključili dodatne vire informacij, ki nam bodo omogočili dodatno kontrolo pravilnosti podatkov

f) Podatkovna baza: pri naslednjem zbiranju podatkov o raziskovalno-razvojni dejavnosti bi podatke začeli shranjevati v Oracle bazi.

g) Analiza neodgovora: z referenčnim letom 2011 je bila prvič narejena analiza neodgovora, neodgovor enote smo utežili.

h) Zaščita podatkov (tabel): z referenčnim letom 2012 bomo publikacijske tabele podrobneje preverili tudi z vidika zaščite.

i) Objava podatkov: v metodološka pojasnila zaradi lažjega razumevanja, potrebno vključiti spodnjo tabelo katera prikazuje strukturo bruto domačih izdatkov za RRD po sektorjih izvajanja in »različnih skupinah poročevalskih enot« glede na izvedene ukrepe za izboljšanje kakovosti statistike RRD. To bi predlagali tudi zato, ker uporabnike zanima kakšen delež izdatkov RRD so k bruto domačim izdatkom za RRD prispevale nove enote, kolikšen del je bilo dejanskega povečanja, ipd.

Stroški raziskovanja: Revizija raziskovanja o raziskovalno-razvojni dejavnosti ne predvideva bistvenega zmanjšanja ali povečanja stroškov na SURS. Zaradi večjega nabora poročevalskih enot se povečanje stroškov odrazi le pri tiskarskih, poštnih in telefonskih stroških. Revizija raziskovanja predvsem pomeni večjo obremenitev redno zaposlenih na SURS, ki sodelujejo pri prenovi oz. aktivnostih pri tem raziskovanju.

Ker je vprašalnik o raziskovalno-razvojni dejavnosti zelo kompleksen, so poročevalske enote precej obremenjene z njegovim izpolnjevanjem. Izpolnjevanje vprašalnika zahteva sodelovanje (predvsem v večjih organizacijah) kadrovske, kot tudi finančne in razvojne službe. Da bi nekoliko razbremenili poročevalske enote, smo z referenčnim letom 2011 na podlagi sklepov že prej omenjenega sestanka, vprašalnik nekoliko poenostavili.

Presoja možnosti uporabe obstoječih virov: Podatki, pridobljeni z raziskovanjem o raziskovalno-razvojni dejavnosti, so edinstveni, saj ne obstaja podobnega raziskovanja. Pri raziskovanju o raziskovalno-razvojni dejavnosti uporabljamo obstoječe vire le za pripravo vzorčnega okvira. Podatki iz evidenc o davčnih zavezancih za davčne olajšave zaradi vlaganj v RRD in podatki evidenc o prejemnikih državne pomoči za vlaganja v RRD nam ne morejo služiti tudi kot vir podatkov, temveč so nam lahko le v pomoč pri kontroli podatkov oz. analizi skladnosti podatkov.

Razprava: Člani MS podpirajo predlagane izboljšave v razmejitvi poročevalskih enot, zajemu, vsebini vprašalnika, glede izboljšanja Metodoloških navodil, obdelavi podatkov (Oracle baza, analiza in obravnava neodgovora) in glede objavljanja podatkov.

Glede načina poročanja podpirajo predlagane korake, saj je vprašalnik zaradi kompleksnosti za poročevalske enote precej zahteven. Dejstvo je, da vprašalnik še nekaj časa ne bo možno pripraviti za e-poročanje na SURS, zato člani MS podpirajo, da SURS pripravi Excel preglednico² in jo kot orodje ponudijo podjetjem, kot pomoč pri izpolnjevanju. Nikakor pa ne podpirajo predloga, da podjetje potem podatke sprinta in jih v tiskani obliki pošlje na SURS (to je neučinkovito). Na SURS že obstajajo raziskovanja, pri katerih se podatke po e-pošti sprejema na Excel preglednicah. Pregledati je treba obstoječe prakse in eno od dobrih uporabiti tudi pri tem raziskovanju. Prednosti so tudi v tem, da se lahko v Excel vgradijo že določeno logične kontrole in to samo pripomore k bolj kakovostnem poročanju. Pri načinu poročanja po e-pošti je bila izpostavljena varnost podatkov. Očitno si podjetja bolj želijo podatke pripraviti v Excel preglednici in se zavedajo tveganja posredovanja podatkov po e-pošti (zavestno gredo v to).

Člani MS tudi podpirajo načrte glede obiska v podjetjih, ki bodo izrazila potrebo, da se jim na tak način pomaga pri izpolnjevanju ter o izvedbi inštruktaže za podjetja, zlasti za tista podjetja, ki bodo na novo vključena v raziskovanja. Na inštruktaže je treba povabiti osebe, ki bodo izpolnjevale vprašalnik.

² Na podlagi pogovorov s podjetij se je namreč ugotovilo, da si podjetja sama delajo Excel preglednice, da si olajšajo pripravo podatkov za izpolnjevanje.

Člani MS podpirajo tudi objavo najpogostejših vprašanj na spletnem naslovu SURS. Pojasnjeno je bilo, da SURS v letu 2013 izboljšuje sodelovanje s podjetji, tudi z uvedbo Kontaktnega centra. En od rezultatov je, da bodo za raziskovanja, ki bodo šla skozi kontaktni center objavljena tudi najpogostejša vprašanja na spletnih straneh SURS.

Sklep: Člani MS podpirajo predlagane izboljšave, predlagajo pa SURS da podjetjem omogoči pripravo in posredovanje podatkov v Excel preglednicah.

Ključne ugotovitve projekta Stroški in napake v uradnih anketah, del Uporaba kombiniranih različnih načinov anketiranja v uradnih anketah

Prof. Vehovar je na kratko povzel glavne ugotovitve rezultatov eksperimenta, ki je potekal vzporedno z rednim raziskovanjem SURS. V eksperiment je bila vključena Anketa o potovanjih domačega prebivalstva, potekal je v 2. četrtletju 2012, izvajal ga je FDV. SURS anketo izvaja izključno telefonsko, FDV pa je pri zbiranju kombiniral več načinov - najprej je anketirance povabil, da izpolnijo spletno anketo, v nadaljevanju se je izvajalo telefonsko anketiranje, po tem pa še poštno (na skrajšanem vprašalniku). Primerjava rezultatov je pokazala, da je kombiniran način privabil drugačno socio-ekonomsko populacijo, aktivirala se je populacija, ki več potuje, kar posledično pomeni, da rezultati FDV ankete v primerjavi z rezultati SURS kažejo več potovanj. V pogledu stroškov je izvedba samo telefonske ankete (kot jo trenutno izvaja SURS) najcenejša varianta, bo pa potreben razmislek glede izvajanja anket v prihodnje. Več bo o rezultatih projekta navedeno v poročilu in na uradni predstavitvi rezultatov projekta, ki je predvidena v marcu.